

Drie docenten filmisch beeld.m4a

Janneke [00:03:10] Ik heb hier wat topics opgeschreven, bijvoorbeeld de do's en don'ts in begeleiding van een experiment. Hebben we dan te maken met een conditionering? Hebben we te maken met conventies? Hoe ervaren je eventueel? Of heb je ooit zelf dat gat ervaren nadat je bent afgestudeerd? En dan moet je het zelf gaan doen. Wat zou je vastgelopen kunstenaars of filmmakers willen meegeven, als ik er eentje was? En verder wil ik nog duiken in de termen van wat is zelfportret, wat is filmisch, wat is essayistisch wat zou dat allemaal kunnen zijn? Dus daar wil ik het driekwartier eigenlijk over hebben, ongeveer. Vragen van tevoren?

Maurice Copier [00:03:50] Nee helder.

Janneke [00:03:51] Ja, dan wil ik even inzoomen op een experiment begeleiden. Waat is daar volgens jullie als docent filmisch beeld, documentair, meer autonoom, theoretisch? Wat is daar? Ja, wat doe je daar? Wat zijn do's en don'ts eigenlijk?

Jan Salden [00:04:11] Ja, ik, ik vind mezelf niet zo experimenteel, dus dat is al het eerste. En ik denk dat het ook met, voor mij met theorie te maken heeft, met wat ik probeer te doen. En dat dat heeft ook niet te maken met of je daarmee meteen al via een bepaald stramien dat je daaraan beantwoordt of niet beantwoord is, maar wat ik wil en zou willen. En dat vind ik ook wel waar ik mijn studenten op probeer te begeleiden is: **bevraag je. Blijf je bevragen over wat je vindt, bevraag je wat je wil, bevraag je over wat je eigen mening is, bevraag je over je oordeel? Waar komt het vandaan? Dus je moet je voortdurend bevragen. En als je echt doorvragend bevraagt, kom je ook tot de conclusie dat er relatief weinig vaststaat, dus dat er heel veel openingen zijn of dat er heel veel opties zijn, of dat er heel veel mogelijkheden zijn** en dat er eigenlijk geen, in mijn optiek, in wat ik bedoel vooral in de theoretische vakken. En het gaat voor mij voornamelijk om van, wat is je mening en wat vind je van van van films? Of wat vind je ervan? Wat haal je eruit op? Dat je, in mijn geval vooral, er bestaat misschien geen goed of fout, maar er bestaat wel een gefundeerde en een ongefundeerd. En daar vind ik dat je studenten naartoe moet sturen. Van: **je mag alles vinden, mits er fundering is. En hoe je die fundering vindt, dat geldt voor de ene student op die manier dat geldt voor de ander op die manier. Er is ook geen eenduidig pad.** Dat is wel het concept waar ik denk van, dat zou ik willen ehh. En dat betekent ook dat je in die bevragende houding ook moet openstaan voor andere producties uit andere landen, uit andere tijden, uit andere vorm. Dat is voor mij volgens mij het meest experimentele wat ik kan bedenken wat ik zelf zou doen.

Marcel Hermans [00:06:07] Experimenteel heeft natuurlijk veel te maken op verschillende gebieden. Het kan beeldend zijn, het kan technisch zijn, het kan andere samenwerking met andere media of technieken. **En wat volgens mij bij experimenteren essentieel is, is dat je vooral bevraagt, maar dat je vooral ook onderzoekt. En dat je veel meer vanuit de schets werkt. Dat je niet een vooropgesteld plan hebt, maar dat je gewoon kijkt wat levert mijn materiaal op en hoe reageer ik daarop.** Dus je je werkproces is totaal anders. Dat je veel meer van het schetsmatige uitgaat. En uiteindelijk moet je wel dingen zien en conclusies trekken om het uiteindelijk uit te vergroten en tot een beeld te brengen. Maar het kan dus op technisch gebied, maar kan ook op inhoudelijk gebied of kan op vormgevingsgebied zijn. Dus je hebt heel veel mogelijkheden en dat is vooral de 'Do'. "don'ts" is vooral dat je meteen op je eind, dat plan wat je hebt en dat je er meteen naartoe gaat. Dan ontdek je niet en dus je, dat is een heel andere manier van onderzoeken. Wat je voor een fictiefilm of opdrachtfilm hebt, dat je veel meer gaat kijken van: wat kan ik het beste vertellen, op welke manier? Dat je veel meer in dat schrijftraject

zit te kijken? Hoe kan ik het dan visueel uiteindelijk brengen? Het is bij experimenteel dus veel meer dat je vanuit het doen uiteindelijk moet zeggen van oké, wat wil ik nu zeggen dan? Oké? En hoe kan ik dat bij die proeven die ik gemaakt heb? Hoe kan ik daar iets uit halen dat dat ook overkomt? **Dus je bent veel meer met schets bezig in plaats van een vooropgezet plan.** Je hebt wel een plan, maar niet zozeer vastgezet.

Maurice Copier [00:07:43] Ja, wat ik aansluitend nog wel tegenkom is dat studenten vaak. Tenminste, ik probeer dat steeds vaker ook letterlijk te benoemen, sommigen herhalen mij dan of citeren, **dat ze ook fouten moeten maken. Dat sluit meer een beetje aan wat je zegt over prestatiedruk en dat soort dingen. Dat heb ik zelf ook wel moeten leren, want we zijn toch wel redelijk bezig van ja, dat we denken de wijsheid in pacht te hebben. Of je laat ook heel veel voorbeelden zien, van zo gaat dat in deze wereld doet weet je wel. Dus je benoemt heel veel van die dingen, ook waar ik net vandaan kom. Ik bedoel, je bent toch echt als een filmploeg aan het opereren, dus daar heb je die conventies nou ook eenmaal.** Dus ik zeg wel van ja, je moet, wat wij zeg maar bij de derdejaars nu hebben gedaan, het eerste half jaar van van het schooljaar, dat ze elke week min of meer dezelfde opdracht hadden, maar die elke week op een andere manier moesten uitvoeren. Dat eigenlijk het onderzoek naar het beeldend experiment voorop staat, terwijl dat niet echt experimenteel is, maar wel in de aanpak wat experimenteler dan ze gewend zijn, omdat ze gewoon de hele toolbox nog niet kennen. En dat is dan je onderzoek, van ja, doe het dan in één shot met die lenzen en die lamp. Dat onderzoeken. **En wat ik daarnaast een interessante vind in het hele ding is, ik ben zelf niet experimenteel. Ook in mijn metier niet zelf, maar ook daarbuiten niet. Dus dat vind ik nog wel een uitdaging of een leerpunt. Maar ik merk ook dat heel veel van onze studenten dat niet zijn, dat ze toch best wel een houvast nodig hebben.** En een enkeling. Als ik even kijk naar de huidige populatie, dan zouden we Daniël daaronder kunnen scharen en dan ben je bijna een beetje al er doorheen zal ik maar zeggen. Dan zijn dat vooral de studenten waarvan je echt denkt, ja dit zou misschien ook wel autonome student kunnen zijn.

Janneke [00:09:30] En als ik dan meteen jullie antwoorden meeneem inderdaad in, het autonome binnen een kunstacademie is tegenwoordig veel breder. Er mogen alle disciplines in zitten hè? Vroeger was het, naar mijn idee, autonoom, schilderen was toen de richting.

Maurice Copier [00:09:49] Beeldend.

Janneke [00:09:50] Ja.

Janneke [00:09:52] Dus eigenlijk concludeer je al met z'n drieën van ja, **we zitten hier gewoon op een richting waar studenten ook van ons vragen om te worden opgeleid richting bepaalde conventies, richting bepaalde...**

Jan Salden [00:10:04] **Ze willen wel bepaalde zekerheden. En ze willen een zekere houvast hebben. Ik denk dat dat ook de kritiek is die je af en toe krijgt, dat als men het gevoel heeft dat dat te weinig is, dat dat als een gemis wordt ervaren.**

Janneke [00:10:13] Ja. Maar dan heb ik het idee dat die studenten hier ook naar toe komen met een bepaalde verwachting en dat ze dus na die vier jaar gewoon klaar zijn om de wereld in te gaan en alles zelf te kunnen. Dat is een hele mooie verwachting natuurlijk. **Maar ik vraag me ook wel af waar komen ze eigenlijk vandaan? Zijn ze al in het voortgezet onderwijs ook al ergens getraind om vooral te doen wat er moet voor de opdracht.**

Maurice Copier [00:10:38] Ga daar maar vanuit.

Janneke [00:10:39] Ja, en dat willen ze hierna ook gewoon. Dus ik vind het jammer dat ze eigenlijk, dat er heel veel jonge mensen niet echt openstaan voor die puurheid van 'ik weet nog niet wat het wordt'.

Maurice Copier [00:10:51] Dat is wel een beetje wat Boet heeft hè, die heeft dat niet.

Jan Salden [00:10:54] Ja, ja, die wil wel dingen ervaren.

Maurice Copier [00:10:57] Ja. Ja.

Janneke [00:10:58] Hmm. Want oké dan. Dan springen we even naar dat stukje van 'dat gat'. Na de studie. Je bent door een aantal hoepels gesprongen. Soms met liefde, soms met tegenzin, alles en nog wat. Ja, dat is voor jullie waarschijnlijk wat langer geleden, maar hoe heb je dat ervaren? Was er een gat na de opleiding?

Jan Salden [00:11:21] Nou ja, ik heb. Het heeft ermee te maken dat we denk ik allemaal een andere opleiding hebben gehad. Ik heb een lerarenopleiding achter de rug voor de vakken Nederlands en Geschiedenis. En wat me de lerarenopleiding vooral heeft geleerd is dat ik geen leraar wilde worden.

Janneke [00:11:37] En waarom?

Jan Salden [00:11:38] Ja, omdat ik het gewoon echt verschrikkelijk vond om daar als een schoolmeester voor een havo klas of een... Ik wilde met inhoud bezig zijn en niet met de organisatie. Dus ik vond het echt verschrikkelijk. En ik was ook geïnteresseerd in de vakken en niet in het beroep. En toen ik afgestudeerd was, ja, was mijn eerste opvatting. Wat ik vooral niet ga doen is het onderwijs. Maar ik was wel enorm gefascineerd door film, dat medium en daar had ik wel een idee van daar moet ik iets mee doen. En ook het idee dat ik denk van, ik weet van weinig dingen iets af, maar ik weet wel iets van film af, dus ik moet daar iets mee gaan doen. En daar had ik wel een idee van, naast dat ik dan allemaal van die baantjes heb gedaan, om in een boekhandel te werken of in een videotheek. En wat je in de videotheek vooral leert is dat daar heel weinig film liefhebbers komen, dus dat zijn consumptie gangers. Ja dat klinkt nu heel lullig, maar dat..

Janneke [00:12:47] (we worden even onderbroken door een collega docent die binnen komt lopen)

Jan Salden [00:13:35] Dus. Wat ik toen wel wist is dat ik daar eens mee kon doen. En toen heb ik wel met een aantal mensen van lerarenopleiding, want het was een fijne tijd om af te studeren, omdat je namelijk geen werk kreeg in de jaren tachtig. (lacht) Toen heb ik wel met de twee andere studenten die ook van film hielden, dat we dachten van dan moeten we iets gaan, een cursus filmgeschiedenis maken of mensen helpen bij onderzoek over film en dat gaan doen. Dus ik heb dat gat eigenlijk nooit ervaren. Omdat ik daar meteen het idee had van ik moet, ik wil. Ja, ik bedoel, ik vond het idee van hoe krijg ik mijn interesse, mijn passie, mijn wereld, mijn vuur voor wat ik van film vind en wat je er allemaal uit kunt halen? Wat voor mij heeft betekent: hoe krijg ik dat voor een deel overgebracht naar anderen? En dat is met vallen en opstaan gedaan. We hebben echt alles wat je fout kunt doen, in die lezingen in het begin, hebben allemaal gedaan. Veel te lange bijeenkomsten, dat je mensen meer dan vier en half uur vast hield. Dat moet je niet

doen, dat is een gevangenis. Maar daar leer je wel op een gegeven moment hoe je, je leert steeds beter hoe je het moet overdragen. En ik moet zeggen, en daar ben ik wel altijd op zoek naar geweest. Want hoe kan, hoe kun je dat blijven doen? Hoe kun je dat verbeteren? Kun je dat gaan doen? Dus ik heb daar nooit het idee gehad dat ik daar niks mee kon doen. Het meest vervelende was ik ander werk erbij moest doen om dat te kunnen doen.

Janneke [00:14:58] Ja. De broodopdrachten noem ik dat altijd.

Jan Salden [00:15:01] En dat is dat ook, door in een boekhandel te werken of wat dan ook. En dat was allemaal leuk weet je wel, maar het idee was voor mij. Ik heb ook altijd wel gezegd: ik doe alleen maar zoveel uur dat ik dat andere ernaast kan doen.

Janneke [00:15:12] Ja.

Jan Salden [00:15:13] En dat heb ik ook. Dat dat is mij redelijk gelukt, dus ik heb geen gat gehad.

Janneke [00:15:16] Oké. Marcel?

Marcel Hermans [00:15:20] Ja ik heb geen gat gehad. Ik ben gewoon blijven rollen dus, op het moment dat een balletje rolt dan rol je van de ene kant naar de andere kant. Maar uiteindelijk is het eigenlijk gewoon: het één komt voort uit het andere. En ik denk dat dat ook wel de filosofie is van de studenten die hier afstuderen. Willen ze niet in een gat terechtkomen. Dan moet je gewoon dingen ondernemen. En van het één komt dan een ander, is mijn filosofie. Dus ik heb geen gat gevoeld.

Maurice Copier [00:15:47] Tegendeel zelfs. Ik, ik werkte al toen ik nog studeerde in de jaren negentig, weet je, toen waren er niet zoveel opleidingen en uh. Dus ik heb dat ook helemaal niet gekend. Ik heb ook nooit bijbaantjes gehad, behalve in de sector meteen. Heel vaak technisch en dienend. Dus ik heb dat ook nooit gekend. Ik ken wel de kleine zwarte gaatjes, dus dat je heel lang met mensen samenwerkt aan een productie en dat het dan af is en dan en nu? Maar dat is maar echt, dat is al heel lang geleden en dat waren dan dagen of een week of twee weken zo. Maar nee, niet van: En nu?

Janneke [00:16:33] Oké. Spring ik even naar oud studenten zoals ik. Ik ben ook niet in een gat gevallen, want ik kon echt meteen. Omdat ik hier AVID had geleerd kon ik meteen, hup, gaan monteren voor televisie. Of het nou heel creatief was maakt niet uit. Ik vond het leuk, bracht geld binnen, ik had er plezier in en ik was lekker bezig. En inderdaad, uit het één kwam het ander. Want na twaalf jaar als freelancer zo van alles mogen leren en alles mogen doen. Maar wel ergens ver weg gedwaald van wat ik eigenlijk zelf misschien wel had willen maken. Ik heb heel lang ideeën in mijn hoofd gehad van oh, dan ga ik zoiets maken. Installaties had ik in mijn hoofd en ik wilde... Maar het kwam er niet van, want A: geen tijd, want veel leuk werk en geld willen hebben. Het leven. Ja, stel je voor dat je iemand tegenkomt, die dus net zoals ik 1,5 jaar geleden helemaal niks meer maakt voor zichzelf en dat eigenlijk wel zou willen, maar dat gewoon niet weet hoe die zou kunnen beginnen. Wat zou je dan adviseren?

Jan Salden [00:17:42] Ik denk dat mijn vraag is hoe groot is de urgentie om iets te willen vertellen? En als die urgentie groot is, moet je daar offers voor brengen. Dat betekent dat je dingen moet laten, andere dingen moet laten gaan of andere dingen moet. Dus bijvoorbeeld minder inkomen hebben. Of dat je wel een baantje doet tot zo ver, maar dan

tijd in ruime tijd voor andere zaken. Dus ik denk dat, als de urgentie groot genoeg is, voelt het offer ook minder zwaar. De eerste vraag die je iemand zou moeten stellen is van: hoe groot is mijn wens om door te gaan? Want als je die wens niet groot genoeg is, zijn vooral de drempels erg hoog. Dus uiteindelijk heeft men daarmee te maken. Ik snap dat je voor een bepaalde periode kunt kiezen, want ik bouw een financiële reserve op. Ik bedoel, er zijn allerlei strategieën die je kunt doen, maar als je zegt van ik wil dat uiteindelijk moeten doen, zul je daar op een gegeven moment. Dan moet je die urgentie ook voelen. En daardoor, dus vind ik wat ik al zei, zul je dingen voor moeten laten. En andere dingen voor moeten doen. Dus dat is. Je moet misschien, klinkt heel lullig, je zult prioriteiten moeten gaan stellen. Ik klink nu wel heel erg moraliserend (lacht).

Janneke [00:18:54] (Lacht) Nee ik begrijp je.

Marcel Hermans [00:18:55] Maar wat vooral. Volgens mij de misvatting is dat de autonome kunst het ultieme is wat je kunt bereiken een soort maximum of fictiefilm. Terwijl ik denk van ja, dat hoeft natuurlijk niet. De manier waarop je met creativiteit omgaat, dat is.

Jan Salden [00:19:08] Een veel bredere.

Marcel Hermans [00:19:09] En bij sommige opdrachten lukt dat beter dan bij andere opdrachten en je hebt opdrachtgevers die je wel die ruimte geven en waar je ook echt op een heel creatieve manier kunt meedenken. En vaak is al aan het begin van het proces en niet op het moment dat ze iets nodig hebben en jou moeten inschakelen. Maar op het moment dat je een goede relatie met je opdrachtgever kunt opbouwen die creativiteit ook kwijt. En dan is het toch betaald. En natuurlijk kun je ook daarin zeggen van oké, soms doe je gewoon opdrachten. Zoals Maurice vorig jaar een film gemaakt heeft voor zichzelf. Zo hebben wij het gedaan met een animatie, die we gewoon in onze eigen tijd gemaakt hebben. Helemaal niet commercieel, levert ook niks op. Maar het was wel ontzettend leuk om te doen. Dus ik denk dat je moet proberen om creatief te zijn. En dat kan ook bij een commerciële opdracht als je mazzel hebt en je probeert daarin ook je eigen, een ei in kwijt te raken, je creativiteit in kwijt te raken. Dus volgens mij is dat niet zo... Nou je moet wel, je moet wel iets meer investeren en het rendement is niet altijd, financieel gezien, positief.

Jan Salden [00:20:10] Er is wel rendement, maar niet financieel.

Marcel Hermans [00:20:12] Maar wel rendement voor jezelf.

Janneke [00:20:13] Ja welk rendement zoek je?

Jan Salden [00:20:15] Ja dat is de vraag.

Maurice Copier [00:20:15] Ja precies.

Marcel Hermans [00:20:16] Ik denk van, het gegeven dat de hoge kunsten dat ultieme is wat je kunt bereiken en iedereen die daaronder zit, en commercieel werkt, dat dat minder is. Dat vind ik Bullshit.

Maurice Copier [00:20:26] Maar ik denk ook inderdaad wat Jan zei, ook die urgentie. Als iemand echt die urgentie heeft, écht intrinsiek de motivatie van 'ik wil iets kwijt in deze wereld'. Vroeg of laat komt dat bovendrijven. Als je echt, echt écht... Ik bedoel, ik heb zelf dat helemaal niet. Ik ben er echt van overtuigd, ik ken ook heel wat mensen die dat

hebben, dat komt bovendien. En mensen die zeg maar, hier wat korter zeg maar, van afgestudeerd zijn en dat voelen, die zou ik dan vooral ook willen adviseren van. Nou laat ik het zo zeggen: mensen die, helaas is dat vaak zo, die wel die urgentie voelen dat zijn meestal de hele creatieve en de vertellers en de autonomen, of toch de vrijzinnigen zal ik maar zeggen. Maar die zijn dus totaal zakelijk weer drama. Dus ga op zoek naar, of mensen naast je om je heen die dat gedeelte met je kunnen oppakken. Dus dat er toch iets van subsidie, fondsen, dat hele zakelijke gedoe kan bekijken? Of zo'n beetje wat Marcel net ook al aangaf: je kunt ook gaan zoeken van, want dat vind ik vaak nog wel bij ook bij jonge mensen. Dan willen ze best iets maken en ze hebben helemaal niet nagedacht over wat ze dan met zo'n film of een product kunnen doen. Terwijl er volgens mij héél veel mogelijkheden zijn om iets weg te zetten. Los van 'ja dan stuur ik het naar festivals', want dat is... Veel verder komt die gedachte vaak niet. Ehm. Ja en wat Jan zegt, ik denk inderdaad als je echt iets wilt doen, misschien moet je dan een rijke partner trouwen. (lacht)

Jan Salden [00:21:49] Dat is ook een optie,.

Maurice Copier [00:21:50] Maar dat is dan wel vaak wat er ook gebeurt.

Janneke [00:21:52] Ja dat is...

Maurice Copier [00:21:54] Of iemand met een vaste vast inkomen of dat soort dingen. Ja, ik herken het wel een beetje vanuit de muziek. Ik heb heel lang muziek gemaakt. Op een gegeven moment stonden we ook op het punt van ja, weet je wel, als we dit echt willen dan moet je echt offers brengen, moet je gewoon ook stoppen met je baan. Of dan moet je één of twee dagen ergens wat gaan doen voor het geld waar je geen gezeik mee hebt. En dan ja, nou die keuze toen gemaakt om dat niet te doen. Ja.

Janneke [00:22:16] Ja ja. Het vergt ook wel lef dan om dat inderdaad dan te doen ja.

Maurice Copier [00:22:21] En wat denk ik helpt is dat je als student ook uit een omgeving komt waarbij, zeg maar, materialisme niet het belangrijkste is. Ik kom even bij Boet bijvoorbeeld, die kan met heel weinig geld leven. Ja dat kan die volgens mij over tien jaar nog steeds als die zich niet heeft laten besmetten met het kapitalisme weet je wel. Als je per se een huis wil hebben en op vakantie wil, ja dan ja. Dan zit je in die hoek.

Janneke [00:22:45] Komt heel erg overeen met wat ik laatst ook met een kunstenaar besprak. Ja. Nou, ik wilde eens even met jullie gaan kijken naar wat termen. Ik zou het leuk vinden als als je ook gewoon elkaar bevraagt. Je hoeft niet alleen maar naar mij te antwoorden, ook naar elkaar. Waar denk je aan bij een filmisch zelfportret?

Maurice Copier [00:23:17] Ik denk dan in eerste instantie, maar dat een beetje mijn mijn richting omdat ik dat zelf super interessant vind om dat soort dingen te kijken. Dat is toch dat mensen een persoonlijk verhaal vertellen. En meerdere vormen kan het zijn, maar meestal is dat wel vanuit een documentair gegeven. Dus een echt verhaal, dat op meerdere wijzen uitgevoerd kan worden. Zodat het echt over iemand zelf gaat, of zijn struggles of zijn omgeving of zijn... Al dat soort dingen. Dus daar denk ik in eerste instantie aan.

Jan Salden [00:23:47] Ja, ik snap dat je, in eerste instantie lijkt me, zou ik dat ook gezegd hebben. Een autobiografisch document of ... Maar ik zie het ook wel, als ik kijk in filmgeschiedenis dan zie ik ook, ja een filmisch zelfportret is dan misschien een groot

woord, maar je kunt uit een film lezen wat de thema's, wat de ideeën, wat de gedachtegang en wat zijn visie op de wereld is. En daar zit volgens mij ook het concept filmisch zelfportret in -

Maurice Copier [00:24:20] Wat de drijfveren...

Jan Salden [00:24:20] De drijfveer. Kom je op drijfveren, kom je op overtuigingen, kom je over het feit... Ik noem maar wat: Als je mensvisie is dat de mens echt een beroerd wezen is en alles wat daar voorkomt, dat je eigenlijk niets goeds van de mens kunt verwachten. Nou, dat zie je in het werk van Sam Peckinpah, in alle films terug. Dus je ziet gewoon dat de mens in de kern een wolf is. Alles wat hoger is, daar loopt ie van weg en alles wat lager is vreet ie op. En dat ja, al zijn films zijn vol geweld, zijn vol pessimisme. Er is geen troost in die wereld, maar dat is wel wat Peckinpah, zo zag hij het. Hoe vond hij dat? Dat was niet conform wat iedereen allemaal heel prettig vond. Die heeft wel allemaal zijn films gemaakt. Daarom heeft ie ook weinig films gemaakt, omdat het niet allemaal aansloeg in de wereld. Orson Welles precies hetzelfde verhaal. Had ook een hele visie op wat in vorm kan. En die ook een heel afwijkende houding had van wat, wat, wat moet je bewonderen? Moet je succes bewonderen of moet je dat juist wantrouwen? En dat, *Citizen Kane* is gewoon het wantrouwen van succes. En ik denk dat, dáár zit volgens mij ook filmisch zelfportret in de bredere zin en breder vlak. Daar hoeft de hoofdpersoon zelf niet voor in beeld te komen. Dat hoeft niet. In een fictioneel concept kun je filmische zelfportretten ontdekken, of waar een karakter een alter ego vormt van een regisseur. Er zijn ook voorbeelden in te vinden. Truffaut met zijn Antoine Toinet, die in een aantal films terugkeert. Dat is gewoon zijn filmische alter ego. Marcello Mastroianni en in de film van Fellini, vaak het alter ego van Fellini. Dus ja, je kunt dat heel erg ver pakken. Ik denk dat je, voor mij valt filmisch, los van het feit dat het heel erg voor de hand ligt om het in een non fictioneel of in een documentair kader te hebben. Volgens mij moet je om naar filmisch zelfportret te gaan kijken, dat moet je wat ruimer. In mijn visie kun je dat ruimer trekken.

Janneke [00:26:25] Dank je wel. Marcel. Nog iets, gedachten erover?

Marcel Hermans [00:26:28] Ja, ik vind het belangrijk om te zeggen, wat is een zelfportret? En dat is eigenlijk, of je het nou met beeldhouwkunst doet of een schilderij of een filmisch portret, is dat je het karakter van iemand; de ziel probeert weer te geven. Het verhaal wat daarachter zit, het individuele verhaal en dat kan boeien. En bij filmisch zelfportret gebruik je filmische middelen zoals compositie, vormgeving, licht maar ook de structuur die het verhaal vertelt. En gebruik je de specifieke elementen die gekoppeld zijn aan filmisch, maar in principe komt het erop neer 'wat is een zelfportret' en en je gebruikt dat dan met filmische middelen. Waar ook tijd een rol speelt en structuren, welke informatie geef wanneer prijs of doe je het belichten. Hoe zet je iemand neer? Wat kun je doen met audio? Al die elementen die dat karakter kunnen vormgeven, dat gebruik je.

Maurice Copier [00:27:16] En ik denk zelfs dat je bij het medium film daar veel verder en breder in kunt gaan. Dus als je een foto ziet van een landschap, dan zul je nooit zeggen dat een zelfportret van de fotograaf.

Janneke [00:27:23] Ja.

Maurice Copier [00:27:24] Maar bij wat Jan en wat we nu benoemen is het dat wel. Ja, omdat je in een verhaal zit of in de inhoud zit, of.

Jan Salden [00:27:32] Je krijgt context aangereikt.

Janneke [00:27:35] Ja. Een aantal dingen van mij zijn zeker zo opgebouwd ja, dat ik daar zelf helemaal niet in zit.

Jan Salden [00:27:44] Maar dus wel.

Janneke [00:27:46] Ja, natuurlijk is mijn blik. Het is mijn keuze, het is mijn subjectiviteit. Ja, ja, jij nam een beetje mijn ding weg.

Maurice Copier [00:27:54] Oh?

Janneke [00:27:55] Ja, het maakt niet uit. Even inzoomen. **Wat is filmisch?** Docenten filmisch beeld: wat is filmisch? Wat houdt het in voor jullie? Je hebt het over filmische middelen al.

Marcel Hermans [00:28:05] Kijk, filmisch associeer en vooral ook dat het..

Maurice Copier [00:28:10] Ja dat het cinematografisch er mooi uit ziet.

Marcel Hermans [00:28:09] Ja cinematografisch, lenzen, scherptediepte. Dat soort dingen, maar dat is wel oppervlakkig denk ik. Filmisch vind ik vooral, ik vind dat als je gaat kijken naar film, vind ik het belangrijkste eigenlijk, dat je je informatie structureert in tijd en dat je daar je middelen, ja, want dat is eigenlijk spelen met de informatie die je geeft. En dat kan in licht zijn, kan in geluid zijn, dat kan een beeld. Al die componenten, dat maakt het dat het film is. En dat vind ik filmisch. En als iemand vraagt wat is de essentie van film? Zeg ik altijd de manier waarop je je verhaal vertelt, de manier waarop je het structureert en daar je filmische middelen op in zet. Dat is filmisch. En nu wordt tegenwoordig een mooi filmisch beeld en dan is het mooi qua optiek. En dan denk ik, dat is te oppervlakkig. Die kun je gebruiken om je accent te verzetten of je accenten te verduidelijken, de sfeer weer te geven.

Jan Salden [00:28:58] Filmisch kan ook lelijk zijn hè.

Marcel Hermans [00:29:00] Ja, precies. Misschien wordt filmisch gebruiken als waahh fantastisch filmisch beeld. Ja, optisch wel ja maar.

Janneke [00:29:09] Ja dat vind ik een hele interessante, want juist de lelijkheid, de rauwheid, die zoek ik heel erg op. Ik vind dat die er ook mag zijn.

Jan Salden [00:29:14] Ja maar dat mag ook. En er zijn ook makers die daar juist voor kiezen en daar ook willen... Je kunt Ken Loach niet echt betrappen dat hij mooie beelden maakt. Ken Loach, Engelse regisseur, social realism. Draait vaak in de wijken waarin de armoede zich ook afspeelt of pakt ook meestal acteurs of figuranten die er uit voortkomen. Het gaat allemaal om het, voor hem hè, sociale gedrevenheid. En dat is ook zijn visie. Dat is een Labour man, dat zie je ook in alles. Je moet ook daar ook geen nuance in verwachten. Dat is bijna een pamflettistisch. Maar hij doet dat wel op een manier waarin ja, dat is ruw, het is ruw.

Janneke [00:29:52] Ongepolijst.

Jan Salden [00:29:53] Ongepolijste op veel momenten. Maar die ga je nooit bekijken omdat je denkt: goh wat een fantastisch plaatje heb je daarin.

Janneke [00:29:58] Ja.

Jan Salden [00:29:59] Er zijn andere mensen die dat wel doen en bij sommige films past dat ook. Dus je moet ook niet zeggen dat een mooi plaatje per definitie niet kan. En dus per definitie oppervlakkig is. Dat heeft er ook mee te maken. Wáár wordt dat mooie plaatje voor ingezet? Hoe wordt het plaatje erin? Is het ondersteunend? Een vertelling? Als een mooi plaatje is om een mooi plaatje, dan is het oppervlakkig.

Maurice Copier [00:30:18] Maar ik denk wel in de spreektaal van het gewone eh, niet veel mensen hebben over filmisch als het er mooi uit ziet. Schönfilmerei. De mensen in het werkveld zelf die hebben het over filmisch om naar elkaar te kunnen uitspreken van, dat je dan bedoelt dat het cinematografisch een bepaalde optiek of wat dan ook, licht, uit ziet. Terwijl wij veel meer vanuit het ja structuur-verhaal-inhoud en dat soort dingen. Context. Zo benaderen. Dat het geen fotografisch product is maar een filmisch product. Dat je het zo naast elkaar zet.

Janneke [00:30:50] Ja, dan denk ik weer even terug aan toen ik hier studeerde. Ja, jullie tijd ook. Dat film was toen ook echt de celluloid en video was hetgene wat, wat waar je mee experimenteerde. Dus ik ben afgestudeerd in video. Dat zou nu geen term meer zijn denk ik.

Maurice Copier [00:31:09] Nee, nee.

Jan Salden [00:31:10] Nee zelden.

Janneke [00:31:10] Dus dat is eigenlijk allemaal onder de noemer 'filmisch' gekomen hè?

Maurice Copier [00:31:13] Ja. Film eigenlijk. Ja.

Jan Salden [00:31:16] Ja. Goed, als je gaat naar de definitie van film is het bewegend beeld. Ja dan kom je...

Maurice Copier [00:31:21] Dat is wel interessant. Want we kennen in Nederland natuurlijk 'de filmacademie', in Vlaanderen heet dat audiovisuele kunsten. Snap je, dat licht ook, ja, what's in a name? Of.

Janneke [00:31:32] Ja.

Maurice Copier [00:31:33] We hebben natuurlijk ook vaker bij de studenten ook nog wel wat verwarring, en nu niet meer, maar als ze hier eenmaal zijn. Of zelfs gewoon het gewone publiek hè. Mijn moeder denkt bij een film, aan iets, een speelfilm, maar niet aan een documentaire, ofwel het gewoon 'film' is.

Janneke [00:31:48] Ja.

Maurice Copier [00:31:49] Filmpje is nog erger hè. (lacht)

Janneke [00:31:50] Ja, ja, ja, daar krijg ik echt heel erg jeuk van. Ja ja, maak er maar een filmpje van. Uwaah... Wat is dan? Wat zou voor jullie ehm, ben ik even bij het begin, essayistisch benaderen of essayeren. Waar denken jullie dan aan?

Jan Salden [00:32:09] Bij de essays staat voor mij voornamelijk het onderzoek centraal, omdat je met een onderzoekende, bevestigende houding naar een onderzoek voorbereid en daar uiteindelijk een conclusie uit trekt. De conclusie, de vorm kant daarvan, is volgens mij wordt dat het Essay. Een Essay is uiteindelijk een, ja, volgens mij start je bij een Essay met een vraag en wellicht kom je aan het einde uit op een antwoord of op een conclusie. En dat hoeft niet ineens een eenduidige te zijn. Maar in elk geval, dat is de reden. Misschien is je conclusie dat je geen conclusie kunt trekken. Dat kan ook zijn, maar volgens mij is een Essay of een essayistische benadering is dat je wel ook de wens hebt om iets te doen, te doorgronden. Door wat ik al zei, drie stappen te doen: vragen, onderzoek en dan tot een soort van conclusie te komen. Dus het is volgens mij, zit bij een Essay, is de verbinding van de vraag met het antwoord het nadrukkelijkst in Essay vorm terug te vinden.

Maurice Copier [00:33:26] En ook wel, nog aansluitend op wat we eerder hebben besproken, dat het ook wel wat persoonlijker is.

Jan Salden [00:33:32] Ja dat een persoonlijk signatuur kan hebben ja.

Maurice Copier [00:33:35] Maar ook dat iemand zichzelf dan ook bevraagt. Dat je, ook al zou je een opdracht geven 'maak een Essay' een filmisch essay, dat je wel hoopt dat die student dat dan vanuit zijn eigen tenen doet en niet..

Jan Salden [00:33:47] Nou, ik zou wel hopen dat de vraag ook is, voor een Essay zou voor mij een concept zijn, dat het ook jouw vraag is.

Maurice Copier [00:33:54] Ja ja, dat bedoel ik. Dus dat betekent dan weer, dat je het een zo breed trekt, dat het misschien wel ook een portret is van...

Jan Salden [00:34:00] Ja dat komt, komt er dan wel weer bij ja.

Maurice Copier [00:34:02] Of dat het ertegenaan leunt. En daarnaast associeer ik het zelf ook met, vaak wat je ziet, beetje ook in die videokunst en in de video essay, film, filmisch essays dat het een vaak wat experimenteler karakter heeft. Of een vorm, of een onderzoekende vorm, of ja een associatieve vorm. Dat is mijn eerste.. gedachte dan ook, naast die van jou. (Jan)

Marcel Hermans [00:34:30] ik sluit me daarbij aan. Het meeste is al verteld, dat het vanuit je zelf moet komen. Het startpunt bij jezelf.

Jan Salden [00:34:35] Ja, die vraag, de vraag moet vanuit jezelf komen.

Marcel Hermans [00:34:41] Het kunnen wel maatschappelijk, grote relevante thema's zijn natuurlijk, maar vooral op persoonlijk niveau.

Jan Salden [00:34:48] Ik geloof sowieso niet in het hele concept objectiviteit.

Janneke [00:34:49] Nee.

Jan Salden [00:34:50] Dus het hele concept, dat je denkt bij kunst, dat je denkt dat je objectief kunt zijn. Het is een utopistisch concept objectiviteit. Bestaat gewoon helemaal niet. Moet je ook volgens mij niet eens naar streven. Ben gewoon eerlijk in het feit dat het subjectief is. Dit is mijn mening, dit is mijn visie en geconcludeerd op die en die

argumenten kom ik uiteindelijk hier uit. Maar dat is mijn visie en ik heb dit pad gevolgd. Hartstikke subjectief, maar hopelijk wel gefundeerd, want dat is wel het concept waar ik altijd op terug kom. Maar wel gefundeerd. Maar het hele concept van objectiviteit. Als het al bestaat is het volgens mij totaal nietszeggend.

Janneke [00:35:29] Ja ik heb zoveel linkjes met eerdere dingen die ik heb gehoord, dus mijn brein gaat brrrrr. Dank je wel! Ehm, jij zei net iets wat mij ook wel triggerde. Ik zat hier in de trein hiernaartoe vanochtend, te denken. Ja een film Essay als opdracht, ken ik van mijn vorige werkplek. Daar was het dan een essay, eigenlijk een tekst geschreven met meningen, onderzoek, naar bepaalde films. Dus je essay over films, dat was een film essay wat ik heel veel terug hoor. Ik zat al te spelen van ja, dat zelfportret. Ik heb ook gemerkt dat dat heel veel mensen afschrikt om 'oh het moet helemaal over mezelf gaan'. Terwijl een 'filmisch essay'...

Jan Salden [00:36:09] Gaat ook over jezelf.

Janneke [00:36:10] Ja, maar dat is minder eng.

Jan Salden [00:36:11] Minder in beeld en in to your face ja.

Maurice Copier [00:36:15] Ja en ook de vraag natuurlijk van, als ik zelf die opdracht zou krijgen, zou ik voor mezelf denken van ja, wat is er nu, waarom zou ik iets over mezelf moeten gaan onderzoeken of vertellen als ik daar zelf geen urgentie voor voel?

Janneke [00:36:28] Ja,.

Maurice Copier [00:36:29] Anders had ik het zelfportret allang gemaakt en misschien wel elk jaar. Snap je? En dat zit meer in die kunstboek, dat veel van die makers, die maken dat. En zelfs nog met herhaling of met regelmaat, of... enzovoort. Wat wel interessant kan zijn, is dat je zegt van: maak een essay over je... dat je het een beetje breder trekt of een portret van je gezin, of van je familie, of zie je vaak dat kinderen op de middelbare school ook moeten doen, is een bepaalde. De vrijeschool is dat heel erg, zeg maar autobiografische toestanden. En dat ze dat gaan onderzoeken.

Janneke [00:37:04] Ja.

Jan Salden [00:37:06] Ik merk overigens ook wel. Als het gaat om persoonlijk te worden. Dat merk ik vooral als ik de schilder of de schrijver, waar ik werk vraag: stel je maar eens voor aan in de vorm van een wat (onverstaanbaar woord) en hoeveel mensen daarvan in eerste instantie van schrikken om zich persoonlijk bloot te geven, ook hier op deze opleiding. Wat ik eigenlijk heel raar vind, maar dat is wel zo. Dus het is ook een angst om je te laten zien. Of dat nou inderdaad in een visueel product is of in een schriftelijk product. Maar vooral je laten zien omdat je dan, je in feite ontbloot daarin. Van de andere kant merk ook best veel, op het moment dat mensen daartoe bereid zijn om dat te doen. En het script is maar in tien weken, dus dat stelt helemaal niks voor. Maar als je een omgeving kan creëren waarin iedereen dat bereid is om te doen, dat het voor heel veel mensen enorm bevrijdend is om dat te kunnen doen. Omdat ze dan merken dat ze, ja ze worden... Want ik laat ze het ook voorlezen. Ze worden ook gehoord daardoor.

Maurice Copier [00:38:13] Ja, terwijl als je die vraag zou stellen op de toneelacademie, of een toneelschool? Want we hebben hier toch met populatie te maken, dat we het liefst zelf achter de camera staan en niet voor de camera?

Jan Salden [00:38:26] Ja, ik vind het een ander verhaal.

Janneke [00:38:28] Ja, ja.

Jan Salden [00:38:30] En dan is het ook nog de vraag: Heb ik het over performers en regisseurs of heb ik het over de mensen die in de vormgevers kant zitten? Dat is ook nog een wereld van verschil.

Maurice Copier [00:38:37] Ja, ja ja

Janneke [00:38:44] Het gaat dan heel erg om kwetsbaarheid. Durven kwetsbaar op te stellen, maar ook elkaars kwetsbaarheid erkennen. Niet een ander meteen langs een meetlat leggen.

Maurice Copier [00:38:54] Ja, maar een vraag die ik wel interessant vond: waarom zou iemand een zelfportret 'moeten maken'?

Janneke [00:39:00] Nou ja, wat mijn uitgangspunt was. Dat ik eigenlijk in een veilige omgeving, een stukje wel, omdat ik ook, het is kwetsbaar voor jezelf om dan te gaan maken. Wat heb je, als je in jezelf alleen jezelf hebt? En je wilt toch iets gaan proberen te maken weer. Binnen een bepaalde, veilige afstand van jezelf, wil je gewoon weer filmisch aan de slag. Ik kwam toen eigenlijk vanzelf uit op van ja, dan heb ik mezelf als materiaal. Dan heb ik hoe ik naar de wereld kijk als materiaal.

Maurice Copier [00:39:31] Nee maar goed, maar dan vind je het voor jezelf ook een, dan word je gemotiveerd om dat te doen. Je zou ook zeg maar, als je dan als opdracht geeft een portret van je huisdier of van je dierbaren, of van je LP die je koestert.

Janneke [00:39:43] Ja, precies. Maar het is ook zo. Ik Ik wil het ook niet zo zeer als echt een opdracht de wereld in helpen, maar meer een besef van hee, ook al. Want veel mensen die ik spreek, jonge mensen, studenten, die denken dat ze een heel team nodig hebben om iets te kunnen maken. En daar ben ik het niet mee eens. Ik denk van nee, begin gewoon bij jezelf en neem jezelf eens als uitgangspunt.

Jan Salden [00:40:09] Sterker nog, je moet die moet je zelf sowieso als startpunt gebruiken. En dat is heel raar dat je...

Marcel Hermans [00:40:15] Maar je hoeft jezelf niet als materiaal te gebruiken. .

Jan Salden [00:40:16] Dat is weer een ander verhaal. Maar wel als startpunt.

Marcel Hermans [00:40:19] Een dierbare, want dat ligt ook dichtbij en dat is toch wat meer afstand. En dan kan je toch ook zeggen van wat is de essentie van die persoon, waarom is die me dierbaar? En dat moet je vertalen en dat dat ook vaak confronterend is. We hebben in de propedeuse, hebben we ooit eens de opdracht gegeven 'Roots'. Nou, dan krijg je me toch allerlei, alle probleemgevallen die trek je dan open, alle beerputten. En ik kan me voorstellen voor sommige mensen is dat heel erg beangstigend. En ik kan me ook levendig voorstellen dat ze zeggen van nou, dat wil ik liever niet. Dat wil ik even gewoon even nog dicht houden. Maar door het portret van een dierbare, dan ja, dan heb je toch die afstand iets. En toch zit het gewoon. Je weet dat, een dierbare staat je na, dus je hebt je materiaal eigenlijk al heel dichtbij.

Jan Salden [00:41:02] Ja, de vraag is, vind je een portret of zelfportret... Als je het heel eng definieert, is het alleen. En dan ga je definiëren dat je zelf ook je hoofdrolspeler in je verhaal gaat worden.

Janneke [00:41:17] Heel oncomfortabel en ook niet altijd interessant.

Jan Salden [00:41:20] Er zijn mensen die dat helemaal niet oncomfortabel vinden, die erop dwepen dat ze zelf in beeld komen. Dus dat kan. Dat hoeft niet per definitie te zijn, maar ik vind dat je. Het zelfportret, dat is denk ik net ook al gezegd is, een portret is wie jij bent, wat jij bent, hoe je denkt, hoe je overtuigingen zijn. Dat is niet jouw gezicht of is niet jouw. Dat is niet alleen jouw gezicht of het is niet alleen jouw verhaal. Je kunt dat helemaal op een heel andere vlak, waar je heel erg in het persoonlijke je blootgeeft in, in dingen waar je zelf niet te zien bent, maar waar jouw visie, jouw mening, jouw betrokkenheid, jouw engagement, jouw pijn, jouw verdriet, noem het maar allemaal. Allemaal schaamteloos op.. Is voor mij een veel indringender zelfportret dan dat je daar mijn gezicht ziet. En stel dat, het is ook nog een droevig verhaal dat ik daar jankend zit te kijken. Ja goed, dat is vrij makkelijk. Dat is ook dapper. Ik geef me wel bloot, maar je moet volgens mij... Als je het dan toch hebt over, probeer dan ook een soort vrijheid voor je te creëren waardoor het spectrum breder is of groter wordt of anders wordt. Waarmee je volgens mij veel meer opties hebt dan dat je een beperking hebt. En het concept waarom mensen niet tot iets komen, om welke reden dan ook, heeft te maken voor één deel ja, hoe groot is de urgentie? Maar vooral als je alleen maar in dat concept denkt wat er allemaal niet is, dan denk je in drempels en dat moet je niet doen. Want je moet gaan kijken wat zijn opties? En er zijn in mijn optiek véél meer opties dan je denkt, als je maar het spectrum breder maakt. Of de meer andere onderzoeksrichtingen kijken, andere vragen stellen, andere.... En daar heb je, ja, als je... Hoe kleiner of hoe smaller je het concept maakt, hoe beperkend het wordt en hoe groter hoogstwaarschijnlijk, volgens mij, ook de drempels worden.

Maurice Copier [00:43:19] Wat ook nog wel interessant is, dat je net zegt van, dat mensen denken van ja, dat ze dat ding niet alleen kunnen maken. Terwijl dat we eigenlijk zien dat we toch best een populatie studenten hebben, die vooral niet denken in samen te kunnen maken. Dus dat het alleen denken en willen alleen maken. Dat je ook heel veel dingen alleen kunt doen. Veel meer dan toen wij studeerden. Moest je alleen al vanwege dat alles groot en zwaar was, voor het sjouwen. Maar nu kun je gewoon met je cameraatje op je mobiel, kun je dingen maken dus.

Janneke [00:43:48] Ja, ik denk ook wel dat degene die ik daarover sprak, dat die vooral denken aan 'de grote fictiefilm'. Hè. Dat dat dan.

Maurice Copier [00:43:55] Ja ja.

Janneke [00:43:56] Met allerlei specialisten.

Maurice Copier [00:43:59] Nee dat is wel waar ja.

Janneke [00:43:59] Die gelaagdheid. Ja, ja.

Jan Salden [00:44:01] Ja, maar ook ja, maar ook geldt, hetzelfde bij speelfilm. Je kunt een grote speelfilm hebben. Maar je hebt ook speelfilms die heel klein en heel intiem. Jean (...) maakte een film met ook met een eh, met een paar mensen, en die had ie voor elke film weer opnieuw. Ja, hij kon ook bijna niemand betalen, dus dat scheelde natuurlijk ook wel.

Je kunt het ook heel klein houden. Je kunt echt heel klein houden. Het enige wat echt groot moet zijn, in mijn optiek, is de wens en de urgentie om het te vertellen.

Janneke [00:44:33] Ja. Nou, grappig, dat was bij mij dus... die, die was. Die was er eigenlijk niet, maar ik vond dat ik het wel moest hebben. En die frictie onderling.

Maurice Copier [00:44:42] Ja maar waar zit dat dan in? Want dat is een interessante vraag.

Jan Salden [00:44:43] Ja dat is een interessante vraag.

Janneke [00:44:45] Ja, maar dat is dan weer inderdaad, wanneer is ehm hè. Je zegt als de urgentie groot genoeg is, wie bepaalt dat? Of het groot genoeg is.

Maurice Copier [00:44:53] Jij toch?

Janneke [00:44:55] Ja, precies. Maar dat is best wel een innerlijk conflict wat je dan oproept hoor.

Jan Salden [00:44:58] Ja.

Janneke [00:44:58] Dat je denkt, van ja, maar dat is eigenlijk stelt helemaal niks voor, want ik wilde misschien wel gewoon mijn huilende gezicht in beeld.

Jan Salden [00:45:03] Nee, maar ik zeg ja, dat kan hè. Je kan ook gewoon een film maken met één gezicht, waar alleen maar... Dan staat de camera op één plek en dat kan nog een heel indringend product worden, als daar een bepaalde directheid of een ontwapenendheid zit. Er is geen goed of een slecht.

Janneke [00:45:19] Nee, nee, nee, dat is waar en wat ik op een gegeven moment ben gaan doen. Ik ben gewoon gaan maken, alleen maar voor mijzelf. En de eerste dingen die ik heb gemaakt waren niet bedoeld voor ooit, voor iemand anders om te zien. Dus dan communiceer ik eigenlijk niks voor mijn gevoel. Ik communiceerde heel veel.

Maurice Copier [00:45:34] Maar had je ook een dagboek kunnen schrijven?

Jan Salden [00:45:36] Ja.

Maurice Copier [00:45:37] Ehhh ja, eigenlijk wel ja. Klopt. Maar in die zin was dus ook echt om te beginnen zonder enige eis of verwachting, van hier moet iets duidelijk worden of ik moet een urgentie kunnen verduidelijken of verbeelden. Dat heb ik in het begin dus juist niet gedaan, want dat hield mij heel erg tegen Dat ik dan dus te groot ging denken en te moeilijk. Dus ik ben heel klein begonnen.

Jan Salden [00:45:58] Ja, maar kijk, het is heel raar om te denken dat je meteen van, als je start al meteen ook al meteen eigenlijk tot een al concreet eindpunt kunt komen. Je moet daar ook bepaalde stappen in nemen en die vrijheid moet je ook nemen om dat te doen. En als je zegt van ik ben nu even wat aan het proberen en dat klinkt nu heel denigrerend, maar ik ben nu aan het spelen met en kijken wat daarmee werkt. Is dat is dat niet, is dat niet jouw einddoel, maar is dat een stap naar, naar iets verder. En ik denk dat je die vrijheid ook, ja daar mag je ook wel, dat vind ik van onze studenten wel eens, daar

mogen ze ook wel eens milder in zijn. Dat het niet meteen. Wat we ook zeggen, het hoeft niet perfect te zijn. Het hoeft niet meteen briljant. Je mag falen.

Maurice Copier [00:46:42] Maar wat dan wel interessant is wat wij ieder jaar meemaken, is dat we dat zeggen en benoemen. En bij oefenopdrachtjes zie je dat ook wel gebeuren, maar uiteindelijk weten ze wel, ja dit wordt beoordeeld, dat is de jury, En als Eugenie en Albert hier zijn, dan krijgen we altijd terug van ja, dat is zo fijn, want... onder de streep voel je dat ook wel, van zij gaan ons niet beoordelen. Ze willen ook beoordelen en ze zeggen het gaat alleen maar om het doen en het experiment en niet om.

Janneke [00:47:07] Dus dat wordt wel als heel fijn ervaren om daar vooral geen beoordeling los te hoeven laten.

Maurice Copier [00:47:13] Ja. En dat je ze eigenlijk gunt, en dat zou eigenlijk zeg maar in ons DNA meer moeten gaan zitten, van de opleiding. Dat ze dat dus meer, dat ze dat vanzelf gaan doen. Dat ze zichzelf daarin gaan stimuleren. Maar dat kan bijna niet doordat je de constructie hebt van studiepunten, onderdelen.

Janneke [00:47:29] Het moet wel EC waardig zijn wat je maakt. Ja.

Maurice Copier [00:47:31] Ja, ja, ja.

Janneke [00:47:33] Ja. Het is ook die structuur waar ik me dan vraagtekens bij stel van oei, zou dat anders kunnen?

Maurice Copier [00:47:40] Ja, ja, wij ook ja.

Jan Salden [00:47:42] Ja.

Maurice Copier [00:47:42] Dus op zich denk ik dat voor ons, maar ook voor studenten al een bevrijding is dat ze een 'voldaan' of 'niet voldaan' krijgen.

Janneke [00:47:48] Ja, daar wou ik ook nog op...

Janneke [00:47:50] En niet van, dan heb ik maar een zes of een zeven of een acht?.

Jan Salden [00:47:51] Terwijl ik toch ook studenten hoor die toch wel graag willen horen of ze een acht hebben of een zeven.

Janneke [00:47:57] Maar waar komt het dan vandaan? Is dat dan is dat de competitie in de klas?

Jan Salden [00:48:01] Ook, daar zijn er ook zeker wel ja.

Maurice Copier [00:48:04] Het thuisfront denk ik. Ik denk dat heel veel ouders nog denk ik wel behoefte hebben aan duidelijkheid.

Jan Salden [00:48:09] En het is ook nog wel. En wat je er van vindt of niet van vindt, 'voldaan' en 'onvoldaan' worden wel opeens een soort containerbegrippen. Ik bedoel waarom, ja voldaan? Ja, goed dat dat kan een vijf komma zes zijn. Maar dat kan ook een acht zijn. Ja goed of laat ik het zo zeggen, dat kan een heel matig product zijn als we dan geen punten hebben en een heel briljant product zijn. Wij proberen dat, ik denk dat... bij

een beoordeling ontkom je er ook niet aan dat je bij de ene student, dat doe je dan niet in een groepsverband, wel... als je echt onder de indruk bent van een product, dan benoem je dat wel. En een goed toehoorder weet ook wel dat dit, dat zijn product of haar product, hoger gewaardeerd wordt of hoog gewaardeerd wordt of niet. En daar, ik denk, het punt op zich: je kunt praten over of punten nu zinvol zijn of niet zinvol zijn. Daar is een hele discussie over. Uiteindelijk gaat het erom dat een student ook wel een soort erkenning wil krijgen voor wat hij afgeleverd heeft. En de vraag is of je er een punt, misschien moet je dat veel meer in een verbaal verslag doen. Dat je zegt want ik vind dat je dit gedaan hebt, dat jij super gedaan hebt. Ontzettend origineel concept, dapper gedaan. Dat dat véél belangrijker is dan of je dan zegt van je hebt een acht.

Janneke [00:49:22] Ja, maar ook het proces ernaartoe ook waarderen. Juist die onderzoekende, meanderende houding.

Jan Salden [00:49:27] Ja. Of de worsteling en juist de worsteling bij sommige mensen. Mensen die uh. Ik kan me dat afstuderen, van een andere Janneke herinneren, die een week voor het afstuderen nog helemaal niet wist wat haar eindpunt zou zijn. En tijdens de allerlaatste week, dat op een gegeven moment vielen alle stukjes in elkaar. En dat was het. Ik vond dat een geweldig product toentertijd, wat eigenlijk gewoon wah... Maar die heeft wel zeg maar, van die tien weken, negen weken geworsteld.

Janneke [00:49:59] Ja.

Marcel Hermans [00:50:00] Maar dat was het onderwerp ook hè?

Jan Salden [00:50:01] Ja, het was ook het eigen kiezen eigenlijk. Keuzestress enzo. Maar het goede ervan was uiteindelijk wel, en dát was wel echt het goede concept. Ze kwam er pas op dat de oplossing was, dat ze zichzelf in beeld moest gaan brengen. Dat was de oplossing, wat ze aanvankelijk niet had gedaan.

Janneke [00:50:20] Oh, dat is wel een leuke toevalligheid, met waar ik mee bezig ben.

Jan Salden [00:50:24] Maar ze kwam er wel mee, en dat werkte. En toen gebruikte ze alles wat ze daarvoor had, als illustratie of als voorbeeldfunctie. Ze liet er ook nog een sprookje, als een soort parallel functie, naast lopen. Dat was eigenlijk haar uitgangspunt, eerst zou het een animatiefilm worden. En het knappe ervan, en dat vond ik het allersterkste van het proces van Janneke. Het feit dat de echte drempels echt héél erg groot waren en alleen maar groter werden naarmate de einddatum. Ze heeft nooit opgegeven.

Janneke [00:50:51] Ja.

Jan Salden [00:50:53] Ze is altijd blijven doorgaan. Altijd blijven gaan zoeken. En dat. Ja. Los van dat het een heel fijn product is geweest, was ook wel, dat ik vond ... Dat is vind ik, een insteek waarvan ik denk: je bent wel blijven knokken. Je bent, je hebt je niet laten ontmoedigen, je hebt je niet laten gaan. Klaarblijkelijk dan. Ik blijf toch op het stokpaardje: Was er toch zoveel urgentie om dat uiteindelijk te maken. Dan zijn drempels alleen maar dingen die overwonnen moeten worden. Niet om daar bij te stoppen. En als je studenten zo ver krijgt, zo'n attitude, als wij daar als docent een bepaalde rol in hebben om studenten dát materiaal of dat gegeven. Dan denk ik dan hebben wij als docent niet slecht gedaan.

Janneke [00:51:41] Dank je wel. Mooie laatste woorden, want het is 13 uur. Ja, dank jullie wel.

Maurice Copier [00:51:48] Ja, alsjeblieft, kun je er iets mee?

Janneke [00:51:50] Ja, Ja, zeker.

Marcel Hermans [00:51:52] En dan moet je nog gaan uittypen.

Janneke [00:51:53] Ja...